Tečaj XIV. **NOVICE** List 97.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 3. decembra 1856.

Malega gospodarja bogastvo.

(Dalje.)

Mnogo dobička donaša gospodarju, naj je kodar koli, reja prešičev. Pri vsaki hiši odpada to in uno, kar tekne prešičem za živež; škoda je tedaj, ako se vse to v prid ne oberne, in ravno zatega voljo rečemo: gospodarji in gospodinje! nikar ne zanemarjujte reje prešičje. Kaj pa je bolje, ali domá si izrediti prasce za rejo ali jih kupiti in kupljene pitati? na to vprašanje, dragi moji, vam ne morem jez odgovoriti, -- to morate po svojih okoljšinah presoditi vi sami, ker veste naj bolje, kaj bi vam utegnilo naj bolje kazati. Kdor ima poleti paše za svinje, pozimi pa tudi dostojne piče za-nje, bi mu svetovali domače reje se deržati, ker pri ti vé, kakošno blago si bo izredil. Pri domači reji je pa na to gledati, da si napravi gospodar tako pleme, ki se rado spita z malim, zakaj med plemenom in plemenom je velik razloček. Gotovo znamenje, da se prasé dobro spitati (odebeliti) dá, je to, da gré pri njem povžita piča bolj v meso in mast kakor pa v kostí, zatega voljo so drobna glava in drobne noge, okrogel život, široke persi (plečnate) in širok herbet in križ večidel gotove znamenja, da se take živinčeta dobro spitati dajo; prasci z ozkim križem kakor grebenom, močnimi kostmi in ozkimi persi niso za pitanje nič prida.

Tudi kuretnina in sploh perutnina zamore kmetom mnogo dobička donašati zlasti v takih krajih, odkodar se lahko v mesta prodaja. V tem bojo železnice marsikteremu kraju veliko pomagale. Vožnina po železnici ni draga in v malo urah se pride deleč.

Tudi čbeloreje ne smemo pozabiti. Kolikšni kupi medú in voska ležé v cvetlicah mnogoterih zeliš in drevés, ki jih je mila natora va-nje položila, pridnim čbelicam v hrano (živež)! Ko bi naši kmetiči se hotli čbeloreje bolj poprijeti, koliko cukra bi si pridelali z medom, in koliko svečave bi si zamogli kupiti za prodani vosek, ki so mu ga marljive čbelice nabrale! Priložnosti pa se poučiti v čbeloreji, se ne manjka skor nikjer, ker skor povsod je kak umen čbelar, pa tudi dobrih bukev se nam ne manjka, ktere razlagajo umno čbelorejo.

Poslednjič imamo omeniti še neke druge živalice, s ktero si tudi mali kmetič lahko pečá, če le hoče; ta živalica so svilni ali židni červiči ali sviloprejke. Se vé da kdor hoče živino rediti, si mora poprej klaje oskerbeti; taka je tudi s sviloprejkami. Pervo je tudi, da si kmet okoli svoje hiše ali na vertu ali kje drugod kakih murb zasadí, kterih povsod lahko dobí, ker v vsaki naših slovenskih krajev se pečajo kmetijske družbe z izrejevanjem murbinih drevés, ki jih prodajajo skor po nič. Če si je zaredil kakih 20 ali 30 murb, mu bojo, kadar zrastejo, dajale dosti perja, da si bo mogel potem sviloprejknih jajčk omisliti, ki mu jih bo tudi kaka kmetijska družba oskerbela, — če si zraven kupi še bukvice, ki prav natanko učijo, kako se svilni červiči redé, bo počasi tudi s to rejo si pridobil marsikteri goldinarček.

Tako bo tù in tam kaj dobička, in vsega skupaj pa še več. Dobrotljivi Bog nam podaja po mili natori toliko pripomočkov, da si zamoremo dohodke pomnožiti, ako bi le hotli po njih seči! (Dalje sledí.)

Obertnijstvo.

Od šivánk kaj.

Marsikdo bo morebiti mislil, da šivanke malo dela potrebujejo, ker so celó majhne, drobne in dober kup. Al temu ni tako. Vsaka šivanka, preden je za prodaj dodelana, gré skozi roke 100 do 120 delavcev. Le ker e šivank na milijone prodá, imajo tako nizko ceno. Vsakemu delavcu v fabrikah je že posebno, pa celó kratko delo odločeno, kterega je dobro vajen, da ga urno in ročno opravlja.

Šivanke se delajo iz jeklenega svila, ktero mora prav verlega zerna biti. V nekterih fabrikah delajo šivanke tudi iz gol železnega svila, toda jih potem kalijo ali terdijo. Jekleno svilo za izdelovanje šivank dobijo fabrikanti že v kolačih zvito iz druzih železniških fužin. Napreden šivanke delati začnejo, poskušajo svilo natanko tako: Na vsakem koncu kolača odščenejo konček svila, ga razbelijo v kovaškem ognji, in ga v merzli vodi skalijo; skalene konce razlomijo za skušnjo, po razlomu se pokaže voljnost ali pa pušoba svila; iz voljnega ali mehkega delajo prav tanke šivanke, iz pustejšega pa debeleje.

Svilo se po svoji tankosti in debelosti za vsako sorto šivank posebej odbera. Pervo opravilo je svilne kolače razmotavati, k temu imajo posebno pripravne motavila. Svilo pa se takole razmotava: Delavec nasadí svilni kolač na lesen krog, kteri je na zgubo obdelan (konisch), da se veči ali manj kolač na-nj natakniti more, raz tega kroga mota delavec svilo na osmerovoglasto motavilo; štirje vogli motavila so premakljivi, da se namotano svilo lahko izsname; te motavila so zlo enake našim domačim motavilom, ki jih za prejo motati imamo. Izsneto svilno štreno postriže drug delavec z močnimi na stol udelanimi železnimi škarjami na dva enako po 8 čevljev dolga krajca, v kterih je po 100 svilnatih nit; te sopet drugi delavec povezuje v pušlje, in jih daje drugemu, kteri jih na krajše, za dvé šivanke dolge konce prestrižuje; do 800.000 šivank se po ti viži na dan postriže. To se vé, da namotano svilo dá nekoliko zakrivljenih koncov, ki se morajo poravnati; delo to je prosto in lahko, ki ga spet drugi opravlja. On zveže več sto odstriženih svilnih koncov vkup, jih opaše terdo z železnimi obroči; tako opasane butarce podaja drugemu, kteri jih v kovaškem ognji mehko beli; ogrete butarce ukladajo spet drugi delavci pod težke železne plohe, in jih z napravljeno mašino semtertje povalujejo, da se šivanke lepo zravnajo in žlindre očistijo.

Zdaj pristopi delavec, ki pasi razvezuje, in podaja razvezane šivanke zbrusevavcu; ta prime 50 do 60 šivank v roke, jih med pavcem in kazincem po brusu ročno sukaje okroglo ošpičuje in brusi. Brušenje gré urno od rok; en sam priden delavec zbrusi na dan 15 do 30.000 šivank. Brusi so mnogoterih krogov, od 6 do 30 pavcev visokih, po 4 do 5 pavcev pa debelih.

Za vsako sorto šivank je poseben brus odločen; pa tudi lesene kroge za ličiti in gladiti imajo po fabrikah, kjer šivanke delajo. Brusi, kamnati in leseni, večidel na vodi tekó; ta jih tako naglo podí, da se brus 18 pavcev visokega kroga 30krat v eni minuti okoli in okoli oberne; brus 6 pavcev visokega kroga se v eni minuti čez 60krat oberne.

Brusni kamni se ne smejo močiti, ampak na suhem se morajo šivanke brusiti, na mokrem bi zarijevele. Ker se tedaj na suhih kamnih šivanke brusijo, se od kamnov grozno praší; težek prah delavcom na pljučah škoduje. Umen fabrikant je, ta nadležni prah odpraviti, takole napravil: na vodi zraven brusa je napravil meh, kteri vès prah od delavca opihuje; vsi drugi fabrikanti mu za to umno znajdbo hvalo vedó.

Ogled po svetu.

Kraj in življenje na bregovih ogerske Donave v Budi in Peštu.

Spisal Šimen Šubic h koncu oktobra 1856.

(Dalje.)

Kakošno mora biti tukaj življenje med trojnimi narodi? Silo mično bi bilo natanko ogledati dela, ki izvirajo iz njih raznega vlastja, pa smo še prekratek čas skupaj, da bi se že tako natanko poznali. Toliko se pa koj pozná, da slovanska naroda nista terpela toliko na svojem vlastji kot nemški. Živeti z mogočnim ljudstvom, čigar je tako rekoč dežela, pa ostati zvest vlastju svojega naroda: to je znamenje terdnega in krepkega narodnega življenja. In to se zamore brez napetnosti od Slovanov na Ogerskem reči.

Kar je tukaj Slovanov v Josefstadt-u in v Raznerstadt-u, ne govoré le samo materni jezik, temuč govoré večidel vse tri: slovanskega domá in med svojimi ljudmí, madžarskega in nemškega pa med drugim ljudstvom. Nemci v Budi se jim čudijo, rekoč: „tam v Josefstadt-u pa že otroci govoré tri jezike“. Ogri tudi lomijo nemškega, razumejo nekaj slovanskega kakor Nemci, ravno toliko, da morejo s Slovanom kupčevati. Oger gospodari tukaj s svojim bogastvom in ljubeznijo za domovino, Nemec s kupčijo po vodi in po naselitvah, Slovan pa povsod po svojem med Nemci in Madžari, ker se vé lotiti vsakterih opravil; njega bistroumna glava mu pomaga brez poduka, da lahko izhaja med tem in unim narodom, da se pošteno živí in da zvesto ohranuje svoje vlastje. Ko bi Slovani ne ohranili serčne ljubezni do svoje domovine, do svojega naroda, oj! kadaj bi bili že zgubili svojo narodnost in svoj jezik, ker so že tolikanj stisk prestali, odkar živé tukaj. Dolgo dolgo časa so bile zanemarjene njih narodne pravice, da bi se po svoji šegi omikovali v svojem jeziku in po svojem duhu; saj Slovani v Josefstadt-u do leta 1848 niso imeli nikamur svojih otrok v šolo pošiljati.

Kar se tiče tukajšnega družnega življenja, imajo po deželi in po mestih zberališča za kratkočasne večere. V Pěštu je dvoje gledišč, v enem igrajo Madžari, v drugem pa Nemci, pa imajo Nemci pozimi tudi v Budi svoje posebno gledišče, toda precej zapušeno je; v Pěštu je pa že imenitneji, ker še ptuji sloveči igravci dohajajo tje, iz Dunaja sem, iz Draždane ali Berlina itd. Tukaj se očitno vidijo, kaj so razločki narodovnosti. Vsak v svoje gledišče tiší in če pride Madžar gledat kakega bolj imenitnega igravca v nemško gledišče, rad skazuje po mnogih potih svojo nejevoljnost, v tem ko Nemci svojemu dragemu igravcu na čast veseli ploskajo. Od ogerskega gledišča še ne vém nič povedati; hvalijo se posebno s svojimi spevoigrami. Ako so pa viže tako sladke kakor v nedeljah pri šolarski maši, me ne mika jih slišati. Kakor da bi po kamniti grapi derva pohal, se zaletje in prekrehuje, da človeka za ušesa skerbí. K sreči pa nam le ob nedeljah ušesa nadležjejo s svojo sladkostjo; ob delavnikih jo pa šolarji samí kaj ljubo pojó, posebno kadar se dobro poprimejo tenki glasovi spodnjih šol. Kakor da bi veter napenjal šumeče valove, se vzdiguje množica čverstih glasov, in iz vsakterih glasov ti viža polna doní po cerkvi, pa se spet poseda in jenjuje, da ti glasovi morajo zadeti tvoje serce, naj ima strune napete ali pa ne.

Od drugega družnega življenja, kakor so ga vajeni sorodni ljudjé po večjih mestih, pa tukaj ne pride dosti na dan. Kjer se shajajo Nemci, tje ne hodijo Madžari, pa jih vendar toliko pohaja tje in sem, da nimajo ne Nemci ne Madžari ne Slovani pravega svojega zbirališča. Da bi bil povsod prostor za veselje enega kot drugega naroda kakor je, na priliko, na Dunaji, tega tukaj manjka; narod narodu kmali veselje grení. (Dalje sledí.)

Jezikoslovne drobtinčice.

Liburnske prislovice in besede.

Mladih ne sudi, mertvih ne budi.
Kemu pomanjka, ima mnogo misal, a ki vzeme, samu jednu (namreč skriti).
Ki je nič doma, je i od domi.
Ki da terbuh, da i kruh. (Gibt Gott das Hasel, so gibt er auch das Grasel).
Ki prodava, mu je jedno oko dosti; a ki kupuje, treba, da ima dva.
Kada se odtače, ga pije ki priskače.
S kim sam se rugala, s tim sam se dičila (umožila).
Da bi se očí bojale kako ruke, nebi se delo nikdar spravilo.
Bolje prazan dvor, nego vrag (nesreča) v njemu.
Kada je lepo vreme, vzemi plašć; kada je daž, znaš ča delaj.
Magla sv. Vida i turska vojska vse vzame.
Bog vas zla očuvaj! (Behüt' euch Gott!)
Pamet svét uživa.
Sladko je meso polhovo, ali je kerhko drevó bukovo (i dobro je pogibelno).
Dugo kako gladno leto.
Prodati za mertvo (brez močí odkupiti).
Zemlja na mok (morastig gelegener Boden).
Zemlja na proced (durchschiessig gelegener Boden).
Bačva pahne (das Fass hat einen üblen Geruch).

Liburnske mestne prislovice.

Na Volosko po gospodsko.
V Iku kade ribe riču. (Ričem, rikati, sich regen, v veli vrulji).
V Lovran po kostanj. (Onde je mnogo marúna).
V Mošćenice po košćice. (Oljčne peščice; onde mnogo oljke raste).

Besede.

Svèn (od svinuti), Gliedverrenkung, — podanek, Baumstock, — zamák, Winkelgegend, — odtok, odtočeno vino, — uhko, feucht, uhko seno, — balog, Kuhfladen, — onoditi, krajnski ongaviti, tudi tanečiti, taneki = ongav, — poderki, abgetragene Kleider, — razmet, Repartition.

Povedala je že „l'Istria“ in za njo „Zora Dalmatinska“ leta 1846, stran 147., da je isterski vlaški jezik, kakor ga sami in drugi Istrani, pa nikdar čiški, imenujejo, preobernil mnoge (romanske) korenske n in l v r, na priliko: un vlaški ur, vin = vir, pan = pere, lui = ru, la = ra, basilica = basirika itd.

Govoril sem pred nekimi leti z nekim starim Zejancem zavolj vlaškega jezika (čiribirski mu drugi za rug pravijo), ki mi je rekel: „našega naroda je še mnogo nekde pod Turkom, in pripoveduje se v Zejanah pravlica, da so pred kakimi 700 leti od ondot semo prišli“. Ali bi ne bilo mogoče, da so jih Tartari iz Vlaške pripodili, ter da so iz Grobniškega polja, ki ni deleč, pobegnili, nekteri v Čičarijo, mnogo veči del pa v takrat še puste kraje okoli Čepiškega jezera. J. V.

Kako naj se pišejo slovenske lastne imena?

Menda bo vsak pameten in pošten človek na to odgovoril: da s slovenskimi pismenkami. Če ima slovenski jezik svojo pisavo, je menda vendar naravno, da se pišejo slovenske imena po njegovi. In vendar, bodi Bogu milo! kako se spakujejo imena ne le po nemški pisavi temuč

tudi po laški in vémo za nektere, da se celó po francozkí! Ali je človek, ki po ptujem obrača imé svojega očeta, morebiti zatega voljo kaj več vreden? Ali ni marveč žalostno tako očitno kazalo, da se sin sramuje svoje matere? Tù in tam imajo v šolah navado, da učitelji predelujejo imena kakor se jim poljubi (exempla sunt odiosa!) in tako se je že primerilo, da se sinovi enega očeta pišejo vsak drugač. Nekteri morebiti še kakošno posebno zaslugo — Bog vé kakošno — v tem išejo, da čisto slovenske imena štulijo v ptujo pisavo. Kako bi se Nemec jezil in res po pravici, ako bi se njegovo imé pokvarjalo po francozki pisavi! Slovenske lastne imena pa se oblačijo v opravo, kteri se na vseh krajih vidi, da ni za nje narejena; imena naših rodbin so polne č, š, ž — kako okorno se jim podaja tsch, sch, ktero se v enem imenu včasih po dvakrat ponavlja, da se ne vidi nič drugega kakor tsch in tsch in tsch! Bohorič je našo pisavo drugač zavil, pa napravil tako, da je uganjka vsakemu ptujcu pa tudi domačemu, ki ima z in pa h brati za č, s in pa h za ž; f pa h za š, ker mora dvé čerki stiskati v en glas!

Da se nemške lastne imena (Eigennamen) pišejo po nemško, je prav, ker tako se daje „vsakemu svoje" in to je povsod pošteno pravilo, — da pa se slovenske imena pišejo po ptujem, je narobe svet.

Pisava slovenska je uterjena sedaj do dobrega; najvišja vlada sama jo je poterdila v svojih zakonikih, in ni misliti, da bo kadaj drugačna. Ne more tedaj ne po šolah ne nikjer drugod veljati kak izgovor, da se nimajo lastne imena slovenske pisati po slovensko.

„Ne bod'mo šalobarde!" — pravi naš Prešern.

Za življenje kaj.

Prikloni se!

Pred nekimi leti sem bil v mestu po svojih opravkih v hiši nekega imenitnega gospoda. Ko opravim opravilo, mi reče hišni gospod, da se po stari šegi po eni strani v hišo noter, po drugi pa iz hiše hodi in mi velí tedaj po drugi poti iz hiše iti, ne pa po tisti, kodar sem v hišo prišel. Ko do pervih vrat pridem, mi gospod zakliče: „prikloni se! prikloni se!" Nisem utegnil še čisto razumeti, kaj da mi hoče s temi besedami reči, in že dobim buto po čelu, da so se mi iskre uternile, zakaj vrata so bile sila nizke. Na to mi reče gospod: „mlad si še, ne veš še, da je po svetu veliko čudnih potov; ko bi se bil priklonil, bi ne bil bunke po glavi dobil". Ta dobri svèt, ki sem si ga bil takrat v glavo pa tudi v serce vtisnil, mi je bil potem velikokrat k pridu; v mnogih prilikah bil je mi gotov nauk potrebne ponižnosti k moji lastni sreči; celi čas mojega življenja mi je bil pred očmí, in tudi sedaj se ga spomnim vselej, kadar vidim prevzetneže in napuhnjence, kteri se dostikrat zavoljo tega v nesrečo pripravijo, ker glave previsoko nosijo.

L—c.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Gradca 29. nov. Včeraj še le smo sopet začeli z Božjo pomočjo v tukajšnem bogoslovskem semenišču „vaje v slovenskih pobožnih ogovorih", ktere so naši predniki osnovali leta 1849 pod vodstvom častitega kanonika gosp. dr. Bož. Robič-a, prof. cerkvene povestnice in prava. Vodil bo te vaje letos častiti gosp. doktorand Bož. Šinko, semeniški adjunkt. Nadjati se smemo, da te vaje bodo verlo napredovale in gotovo dober sad rodile, ako le na naši strani ne bo merzke mlačnosti in vtragljivosti, ki se — k sam svoji sramoti moram spoznati — pri nekterih le prezlo razodeva. Premislimo le grajanje, ki ni bilo krívično: „Ne samo stari, temuč tudi mladi propovedniki (pridigarji) so še leta 1856 tako strašen metež slovniških in govorniških jarcov nastreljali, da se Bogme! kolčikaj izobraženemu kerščeniku gruzí poslušati take nespretnosti!" in gotovo bomo spoznali, kako potrebne so nam takošne vaje. Toliko tistim gospodom, ki se teh vaj nikakor nočejo udeleževati, ako-ravno so jim potrebne kot ribi voda. — Slovenskih bogoslovcev je letos skupaj 27. — Letos je na tukajšni gimnazii, kjer je, kakor veste, vsako leto tudi dosti slovenskih dijakov, izročen nauk slovenščine nekemu učencu tehnike. Žalostno, da vsako leto je drug učitelj in da se pri nas ne more tako deleč dognati, da bi bil tukaj kakor drugod stanoviten učitelj staro- in novoslovenščine. — V četertek 27. t. m. so naš svitli knez in škof Otokar Maria grof Atems kerstili in zajedno tudi birmali tiste tri zamurke, ktere je zmladletka gosp. Olivieri tukajšnim Uršulinarcam izročil. Kumovale so jim pri kerstu: grofinja Meranova, žl. gosp. Švarcelnova in žl. g. Romanova, pri birmi pa grofinje: Strasoldova, Atemsova, Ditrichsteinova. Kaj lepo so se obnašale deklice in na vse vprašanja svitlega kneza in škofa prav gladko v nemškem jeziku odgovarjale, kar živo pričuje, da imajo dobre glavice, ker so se v tako kratkem času že toliko naučile.

J. Tonekov.

Iz Gornjega grada na Štaj. 28. listopada. — 9. dan t. m. bila je za Gornjigrad velika in vesela slovesnost, kajti novi zvonovi, kakoršnih ni v celem nekdanjem celjskem okrožji, so po gornjegradskem dolu zapeli. Saj se pa tudi spodobi toliki cerkvi kakor je gornjegradska, kteri gledé na velikost in zidarsko umetnost menda v celi štajarski kronovini ni para, da tudi lepe zvonove ima. Lansko jesen so za fajmoštra tù sem prišli prečastiti gosp. Jožef Florjančič in so spoznali potrebo naših zvonov, in farani njih so bili berž pripravljeni k napravi. In glejte! 7. t. m. že pripeljejo iz Ljubljane dva nova zvonova, kterih pervi je 31, drugi pa 19 centov tehtal, in ktera sta z ostalim starim, 10 centov težkim, prav lepo ubrana; četertega, ki bode 5 centov vagal in bo tudi nov, bodo pa še le h koncu t. m. dobili. Pač so hvale vredni častiti gosp. fajmošter, ki so, še le komaj eno leto v Gornjemgradu za fajmoštra, pa so že, razun drugih lepih rečí, tri zvonove in med njimi dva tako velika, pripravili; lepše bi obletnice svoje pač ne mogli obhajati; kajti ravno to nedeljo so lansko jesen v Gornjemgradu kakor novopostavljeni fajmošter službo božjo pervikrat opravljali; — hvale vredna sta tudi cerkvena oskerbnika (cehmeštra) Matevž Presečnik in Janez Podkrajnik, ki sta si dosti stroškov, truda in potov prizadevala, kterih pervi je tudi brez vsega plačila večji zvon iz Ljubljane pripeljal; — hvale vredni so farani, kteri, kadar je za božjo čast kaj storiti treba, so enega duha, enih misel, enega serca, in kteri so o poli leta brez obotavljanja že nad polovico za zvonove zložili, drugo polovico pa bodo v dveh letih zvonarju doplačali, kakor so se ž njim pogodili; — hvale vreden je pa tudi zvonar, gospod Anton Samasa, ljubljanski, ki je s svojim umetnim delom sopet eno rožico v venec svoje zvonarske slave vpletel.

J. Šehel.

Iz Ljubljane. Za zasluženo delavnost ob koleri lanskega leta so presv. cesar po najvišjem sklepu od 7. p. m. podelili viteztvo Franc-Jožefovega reda gosp. dr. Ludeviku žl. Nagy-u, c. k. deželnemu zdravilskemu svetovavcu, in pa c. k. deželnemu sodniškemu svetovavcu gosp. Janezu Brolih-u, bivšemu okrajnemu poglavarju v Radoljci, — zlati križ za zasluge gosp. Francu Križaj-u, okrajnemu zdravniku v Senožečah, — sreberni križ s krono pa gosp. Janezu Ferjančič-u, županu na Slapem; ob enem so veléli, da naj se ravno zavolj tega vzroka c. k. dvornemu svetovavcu gosp. grofu Andreju Hohenwart-u, c. k. okrajnemu poglavarju gosp. Jožef Derbič-u in pa c. k. kresijskemu zdravniku gosp. dr. Karolu Vesel-u Njih cesarska zadovoljnost razodene. — Kakor je v letu 1844, ko so bili mesca septembra presv. cesar Ferdinand s presv. cesarico Marijo Ano v Ljubljani, gosp. dr. K. Ulepič pametnik (Denkbuch) na svetlo dal, tako misli tudi gosp. dr. Etbin Kosta v spomin osrečivne nazočosti presv. cesarja Franc-Jožefa in presv. cesarice

Elizabete enak dnevnik na svetlo dati, ki bo v 4 razdelkih obsegal: 1. popis vseh slovesnost ob nazočosti Nju Veličanstev v Ljubljani na poti na Laško in iz Laškega nazaj gredé, — 2. zbirko vseh oklicov, pozivov itd. ta čas, — 3. zbirko vseh pesem, ki so o ti priliki na dan prišle, — 4. natančni popis postojnske jame kakoršna je dandanašnji; — sklepala se bo pa ta knižica s pridjanim imenikom naročnikov svojih, ker ne bo prišla na prodaj v bukvarnicah, ampak se bo število iztisov ravnalo le po oglasu naročnikov. Gosp. dr. Etbin Kosta tedaj pozivlja vse, ki ga morejo podpirati v tem delu, naj mu podajo, kar vejo v ti ali uni zadevi, — kar so sami lepega napravili ali natanko vidili, — kar so slišali Nju Veličanstev ob mnogih priložnostih govoriti itd. „Pametnik ta — sklepa gosp. doktor svoj poziv v „Laib. Zeit.“ — ima priča biti, kako se je krajnska dežela ob veselem tem prigodku skazala izverstna v sjajnosti svojih naprav, v domoljubji in serčni udanosti do svojega cesarja“ — tedaj je treba tudi „združene moči“, slavno doveršiti to početje.

Novičar iz raznih krajev.

Pri odhodu iz Tersta so presvitli Cesar deželnemu gosp. poglavarju pomorskemu izročili lastnoročno pismo, v kterem Teržanom Svojo zahvalo naznanjajo za serčni sprejem, s kterim so iznova razodeli svojo zvesto udanost, in hvalijo deželnega poglavarja za skerbno vodstvo vradnij in javnih naprav. Ubogim mestnim in teržaške ozemlje so Cesar darovali 3000 fl., Cesarica pa tudi milostnim ustanovam mnogo darov v dnarjih; — razun tega so dovolili Cesar, da se od novega leta naprej skozi 5 let nima od napolice, ajde, koruze, rèží, ječmena, ovsa, boba, leče, graha, grahore in pa slada (molca) kakor tudi od turšične moke ne pri upeljanji nobena uvožnina ali col ne na colnijah v Istri in tudi ne na kvarnarskih otokih odrajtovati. — Benečani so napravljali dosihmal svoje slovesnosti Nju Veličanstvoma v čast na tergu sv. Marka in v gledišu, najsijajniše pa na morji; časnik „Gazz. di Venezia“ pravi: „mi nimamo zelenega drevja in cvetlic za slavne oboke; naša zemlja je morje; tù pa je napravila stara gospodarica slavne Adrije svečanosti, da se lepših nihče ne spominja“. — Da se žalostni nasledki od leta 1848 in 1849 zlajšajo in da bode soseski benečanski, buranski, malamokiški, muranski, kiodžiški in palestrinski mogoče, iz nadlog razrušenega gospodarstva se izkopati, so Cesar tem soseskam milostljivo tistih 13 milijonov in 52.800 lir odpustili, ki so jih imele na dolg za zmenjavo soseskinega papirnatega dnarja v bankovce deržavnega zaklada plačati. — Mesca maja bota obiskala Cesar in Cesarica Budo-Pešt in skozi 7 tednov prebivala na Ogerskem. — Iz več dežel se sliši, da se je poslednje dní terda zima začela; sneg je zapadel več krajev, da še pošte niso mogle poredoma naprej; celó iz Turškega se piše (21. p. m.), da se je ostra zima začela in je snega na debelo padlo. — 29. dan p. m. se je snidel deželni zbor v Berolinu; kralj sam je začel zbor z nagovorom, v kterem je najvažniše to, kar o pravdi zastran Neuenburga pravi; resne besede je govoril, iz kterih je jasno, da se pruska vlada noče odpovedati pravici do te deželice, ktero svojo imenuje, Švajcarji pa tudi svojo; „sedaj se ima pokazati — pravi zato neki švajcarski časnik — da Švajca ni hiša iz kvart, ampak da je terdno poslopje, mogočno v edinosti svojih udov“. Iz Pariza piše telegraf, da je pruska vlada povabila vse velike vlade, naj ji pripomorejo k dosegi poprejšnega njenega gospodstva v Neuenburgu in naj se skliče zbor, ki bi to razsodil. Vse je sedaj na tem ležeče, kakošnih misel bojo različne vlade in ali bojo edine v vsem. — Čudno je brati, kako neprenehoma sedaj zavolj turško-rusovskih zadev nekteri francozki časniki in pa časnik „Nord“ napadajo angležke in avstrijanske časnike; čedalje očitniše je iz vsega, da francozko-angležki zvezi bíje zadnja ura. — Parobrodna rusovska družba si je kupila 40 parobrodov (ladij, ktere sopar goni) za černo morje. Angležem to obilno število čeravno kupčijskih rusovskih ladij na černem morji ni nič všeč, ker mislijo, da v potrebi se utegnejo kupčijske ladije v vojne spreoberniti. — Iz nove cerkvene zaveze (konkordata) med rusovsko in papeževo vlado ne bo nič, kakor se iz Petrograda piše; rusovska vlada hoče le, da bi tista zaveza, ki je bila 15. augusta 1847 pod rajnim carom Nikolajem sklenjena, pa je dosihmal le na papirji stala, moč zadobila; sicer pa je obljubil car Aleksander II. papeževemu poslancu, da ne bo krajšal pravíc rimsko-katoliški cerkvi.— Dva živa moža ene žene! Pred 12 leti se je v Santomislu na pruskem Poljskem oženil neki delavec z neko deklo, ki mu je povila dvoje otrok. Čez malo let se začne prepir med njima in zavolj nekega hudodelstva je bil mož na več let obsojen v ječo. Nekega dné doíde iz jetnišnice naznanilo ženi, ki je služila in z zaslužkom svoja otroka redila, da je njeni mož umerl. Udova se čez več časa spet omoží. Kar se čez 4 tedne po poroki oglasi pri policii njeni pervi mož, ki ni umerl, ampak neki drug z ravno takim kerstnim in rodovinskim imenom, in to je bilo vzrok, da se je ženi napak oznanila smert njenega moža. Policija pokliče ženo in ji pové, da njeni pravi mož živí; — ko ga zagleda, se prestraši — pa ga noče več zavolj razujzdanega življenja. Mož pa jo hoče in terdi pervo svojo pravico, — al tudi drugi terdi, da je zakon njegov po posvetnih in cerkvenih postavah veljaven, in jo tudi hoče. Vsi trije so katoliške vére.

Slovenske národne pesme
po Varaždinski okolici in po bližnjem Štajerskem.

Nabral M. Kračmanov.

2. Dragi v Koprivnici.

Lepe su mi sinokoše,
Gde mi rastu bele ruže,
Bele ruže, fiolice,
Nje mi beru divojčice,
Saka svomu i dragomu,
Ja pak tužna nemam komu.
Ja si vtèrgnem fiolicu,
Pak ju pošljem v Koprivnicu,
V Koprivničke bele hiže,
Gde mi dragi lista piše,
Niti piše nit spisuje,
Nego se za menom premišljuje;
V Koprivničke oštarije,
Gde mi dragi vince pije,
Niti pije, nit natače,
Nego se za menom milo plače;
V Koprivničko ravno polje,
Kud mi dragi s plugom orje,
Niti orje, niti pluži,
Nego se za menom milo tuži.

3. Mato.

Ala, Mato, mamin tato,
Kak si prodal lepu Katu?
Za dva grozda muškatela.
Jeli ti je bilo milo?
Kak da mi je bilo milo,
Da je grozdje sladko bilo!
Hu, hu, hu, . . .

4. Miškec.

Roža cvela, roža cvela blizo Dunaja *),
Nju mi terga, nju mi terga mladi junačec,
Kaj mu ime, kaj mu ime mladi Miškec,
Nju mi nese, nju mi nese mladi divojki,
Kaj nji ime, kaj nji ime mlada Janica,
Zemi si nju, zemi si nju, mlada Janica,
Buš ljubila, buš ljubila mene Miškeca.

*) Vsaka verstica se ponavlja.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.